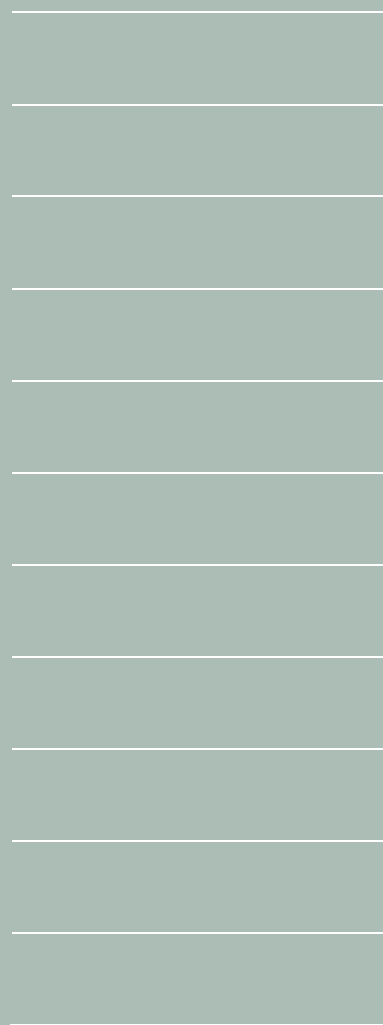

LIETUVOS BANKAS

NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS DĖL FINANSINĖS ELGSENOS APŽVALGA

2014

ISSN 2335-8092 (*online*)

NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS DĖL FINANSINĖS ELGSENOS APŽVALGA 2014 / 1

Namų ūkių apklausa dėl finansinės elgsenos skirta namų ūkių taupymo ir skolinimosi įpročiams bei priežastims nustatyti, išsiaiškinti, kaip namų ūkiai vertina savo dabartinę finansinę padėtį. Į apklausą taip pat įtraukti klausimai apie namų ūkių ateities lūkesčius – finansinės būklės pokyčius, taupymo ar skolinimosi planus.

Rengiant Namų ūkių apklausos dėl finansinės elgsenos apžvalgą, naudoti Lietuvos banko užsakymu atliktos namų ūkių apklausos duomenys.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

© Lietuvos bankas, 2014

NAMŲ ŪKIŲ APKLAUSOS DĖL FINANSINĖS ELGSENOS APŽVALGA

Namų ūkių¹ finansinė padėtis ir elgsena daro reikšmingą įtaką Lietuvos finansų sistemos stabilumui. Lietuvos banko duomenimis, 2014 m. kovo mėn. namų ūkių iš bankų sektoriaus gautos paskolos sudarė 44 proc. viso paskolų portfelio, o indėliai – 62 proc. visų indėlių. Norint tinkamai įvertinti namų ūkių finansinius įpročius, jų susiformavimo priežastis, ateities vertinimą, 2013 m. pradėtos rengti Namų ūkių apklausos dėl finansinės elgsenos. Namų ūkių apklausa dėl finansinės elgsenos² skirta namų ūkių taupymo ir skolinimosi įpročiams bei priežastims išsiaiškinti, nustatyti, kaip namų ūkiai vertina savo dabartinę finansinę padėtį. Į apklausą taip pat įtraukti klausimai apie namų ūkių ateities lūkesčius – finansinės būklės pokyčius, taupymo ar skolinimosi planus. Ši apklausa atliekama du kartus per metus.

Apklausos pagrindu parengtą apžvalgą sudaro 4 dalys. Pirmoje dalyje pateikiami apibendrinti duomenys apie namų ūkių taupymo įpročius (taupymo priežastis, galimybes sutaupyti, taupymo priemonės, taupymo planus) ir jų sąsajos su kitais rodikliais. Antroje dalyje nagrinėjami finansiniai įsipareigojimai: jų rūšys, skolinimosi priežastys, įsipareigojimų naštos vertinimas, įsipareigojimų vykdymas laiku, jų nevykdymo priežastys, sąlygų pakeitimas, sprendimas skolintis per artimiausius 6 mėn. Trečioje dalyje apibendrinama namų ūkių finansinė padėtis. Pateikiami duomenys apie namų ūkių pajamas, svarbiausių pajamų ir išlaidų planavimą, namų ūkių elgesį pristigus lėšų, sprendimo taupyti arba skolintis priežastis ir paskatas. Ketvirtoje dalyje analizuojamas namų ūkių ateities vertinimas: rūpestį keliantys veiksniai ir informacija apie tai, kaip namų ūkiai vertina būsto kainų pokyčius. Apžvalgoje sąvokos „respondentas“ ir „namų ūkis“ vartojamos sinonimiškai. Didžiaisiais miestais vadinami Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys ir Alytus, kitais miestais – kiti miestai ir rajonų centrai, o kaimais – kaimo vietovės ir vienkiemiai.

SANTRAUKA

- Beveik dviem trečdaliams apklaustų namų ūkių kas mėnesį pavyksta sutaupyti. Nors rizikingesnių taupymo (pvz., akcijos) priemonių populiarumas per pusmetį padidėjo, santaupoms laikyti dažniausiai naudojamosi likvidžiomis taupymo priemonėmis (pvz., grynaisiais pinigais). Pagrindinė taupymo priežastis ir toliau yra siekis apsidrausti nuo galimo finansinės padėties pablogėjimo. Labiau savo biudžetą planuoti yra linkę vidutines pajamas gaunantys ir vyresnio amžiaus namų ūkiai.
- Šiek tiek mažiau nei prieš pusmetį, tačiau apie trečdalis apklausoje dalyvavusių namų ūkių turi kokių nors finansinių įsipareigojimų, dažniausiai – vartojimo paskolų ar paskolų būstui įsigyti. Ateityje skolintis ketina tik nedidelė apklaustųjų dalis (4,1 %), tačiau iš ketinančių tai daryti daug dažniau bus skolinamasi būstui (ketvirtadalis planuojančių skolintis).
- Nors namų ūkių, kuriems finansiniai įsipareigojimai yra našta, per pusmetį sumažėjo, beveik kas antram įsipareigojimų turinčiam namų ūkiui savo įsipareigojimus vykdyti vis dar yra sudėtinga.
- Polinkis keisti finansinių įsipareigojimų sąlygas tarp apklaustų ir finansinius įsipareigojimus turinčių namų ūkių mažėjo. Per artimiausius 6 mėn. ketinančių kreiptis dėl finansinių įsipareigojimų sąlygų pakeitimo turėtų būti dar mažiau. Kaip ir prieš pusmetį, imdami paskolą, greitąjį kreditą ar pasirašydami išperkamosios nuomos sutartį, namų ūkiai daugiausia dėmesio skiria palankioms skolinimo sąlygoms.
- Namų ūkiams priimant finansinius sprendimus, svarbiausia tebėra turima asmeninė patirtis ir draugų ar pažįstamų nuomonė. Tik kas antras namų ūkis remiasi specializuota, analitinio pobūdžio informacija ar viešais ekspertų komentarais.
- Praėjusius 6 mėn. apklausti namų ūkiai vis dar labiausiai nerimavo dėl kylančių maisto produktų kainų. Kitas nerimą namų ūkiams keliantis veiksnys – didėjantys komunaliniai mokesčiai – namų ūkius neramino reikšmingai mažiau nei prieš pusmetį.
- Vertindami būsto kainų pokyčius, respondentai daugiausia nurodė, kad būsto kainos per artimiausius 12 mėn. kils mažiau nei 10 proc. Palyginti su prieš pusmetį atlikta analogiška namų ūkių apklausa, respondentų, besitinkančių, kad jos didės, reikšmingai padaugėjo.

¹ Namų ūkis – tai atskirai gyvenantis vienas asmuo arba grupė viename būste gyvenančių asmenų, kurie dalijasi išlaidomis ir bendrai apsirūpina gyventi būtinomis priemonėmis. Giminytės ar vedybiniai ryšiai tarp namų ūkio asmenų nebūtinai.

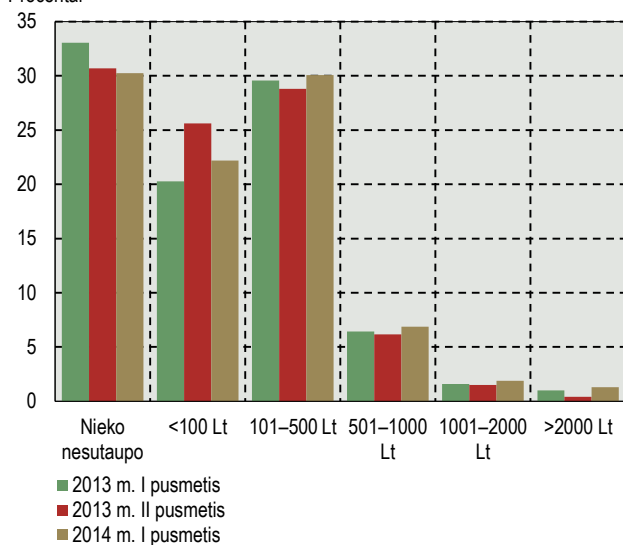
² Lietuvos banko užsakymu apklausą atliko viešosios nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“. Apklausa atlikta 2014 m. kovo–balandžio mėn. Apklausti 1 005 namų ūkiai.

APKLAUSOS REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

1 pav. Per mėnesį sutaupomos sumos pasiskirstymas

(%, palyginti su visais apklaustaisiais)

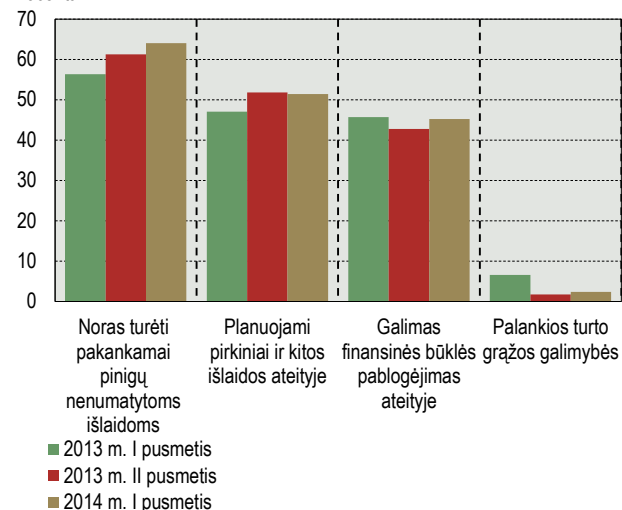
Procentai

2 pav. Taupymo priežastys

(%, palyginti su visais taupančiaisiais)

Procentai

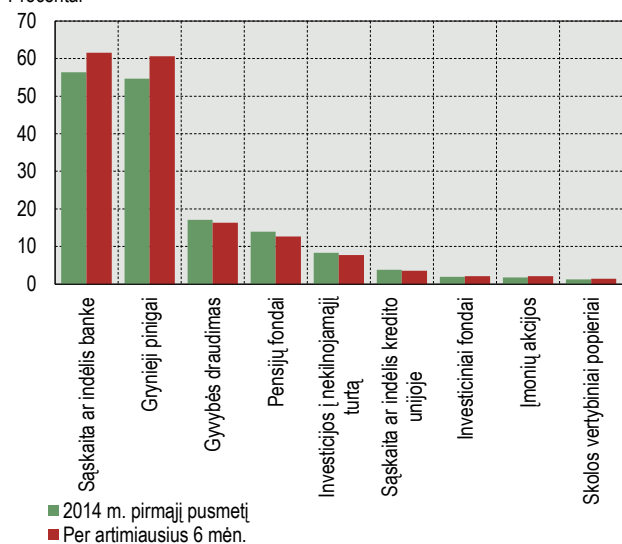

Pastaba: namų ūkis gali taupyti dėl keleto priežasčių.

3 pav. Taupymo priemonės pasirinkimo palyginimas

(%, palyginti su atsakiusiaisiais atitinkamai, kad taupo arba taupys)

Procentai

1. Namų ūkių taupymo įpročiai

Beveik dviem trečdaliams apklausoje dalyvavusių namų ūkių pavyksta sutaupyti, jie sieks taupyti ir ateityje. Palyginti su praėjusių metų antruoju pusmečiu, ketinančių sutaupyti per artimiausius 6 mėn. apklaustųjų dalis beveik nepakito ir buvo lygi 56,6 proc., o iš jau taupančių asmenų daugiau nei trys ketvirtadaliai ketina taupyti ir artimiausiu metu (žr. 1 priedą). Mažesnes pajamas gaunantys namų ūkiai taip pat stengsis sutaupyti: šiek tiek daugiau negu pusė apklaustų namų ūkių, kurių vienam asmeniui per mėnesį tenka iki 1 000 Lt pajamų, teigė, kad tikisi artimiausią pusmetį sutaupyti bent šiek tiek (žr. 2 priedą). Nieko nesutaupančių namų ūkių buvo mažiau nei trečdalis. Remiantis apklausų rezultatais, tokių namų ūkių per metus sumažėjo beveik 3 proc. p. (žr. 1 pav.). Kaip ir ankstesniais laikotarpiais tarp sutaupančiųjų daugiau yra didesnes pajamas gaunantys namų ūkiai (žr. 2 priedą).

Namų ūkiai dažniausiai taupo ne konkrečiam tikslui, o siekdami apsisaugoti nuo nenumatytų išlaidų ar pajamų sumažėjimo (žr. 2 pav.). Dėl šios priežasties taupančių namų ūkių 2014 m. pirmąją pusę buvo beveik du trečdaliai arba 8 proc. p. daugiau nei prieš metus. Kita vertus, konkrečiam tikslui (pvz., didesniai pirkiniui) taupančiųjų dalis per metus taip pat padidėjo (tokių namų ūkių buvo šiek tiek daugiau nei pusė, o prieš metus – 47,1 %). Tai rodo, kad dalis taupančiųjų konkrečiam tikslui tuo pat metu santaupomis siekia apsisaugoti nuo finansinės padėties pablogėjimo ateityje.

Nors rizikingesnių taupymo priemonių populiarumas didėja, grynųjų pinigai laikomi namuose ir sąskaitos arba indėliai banke vis dar yra dažniausias pasirinkimas (žr. 3 priedą). Daugiau kaip pusė taupančių namų ūkių kaupia finansinį turtą grynaisiais pinigais, sąskaitoje banke arba taupo indėliais banke (žr. 3 pav.). Palyginti su apklausos rezultatais prieš pusmetį, 1,5 proc. p. padidėjo pensijų fonduose besirinkusių taupyti namų ūkių dalis, o gyvybės draudimą, investicinius fondus ir nekilnojamąjį turtą kaip priemones taupyti rinkosi apie 1 proc. p. daugiau taupančių namų ūkių. Šiek tiek mažiau buvo taupoma įsigyjant įmonių akcijų ir skolos vertybinių popierių. Vidutinis namų ūkių turimų taupymo priemonių skaičius didėja. Daugiau kaip vieną taupymo priemonę turi 41 proc. apklausoje dalyvavusių taupančių namų ūkių (prieš pusmetį tokių namų ūkių buvo trečdalis, prieš metus – ketvirtadalis). Polinkis investuoti priklausomai nuo namų ūkių gyvenamosios vietos ir išsilavinimo nesikeičia: drąsiau investuoja ir įvairesnes taupymo priemones renka namų ūkiai didžiuosiuose miestuose, taip pat tie, kurių bent vienas asmuo turi aukštąjį išsilavinimą (žr. 16 priedą).

Apklausoje dalyvavę namų ūkiai ateityje taupomas lėšas daugiausia investuos konservatyviai (indėliai kredito įstaigose arba taupymas namuose), tačiau kitų priemonių populiarumas didėja (žr. 4 priedą). Per metus labiausiai didėjo ketinimas taupyti renkant gyvybės draudimą (4,4 proc. p.) ir pensijų fondus (3,7 proc. p.). Atitinkamai 1,9 ir 1,8 proc. p. daugiau namų ūkių ketina rinktis investicinius fondus ir nekilnojamąjį turtą.

2. Namų ūkių skolinimosi įpročiai

Tarp apklaustųjų turinčių finansinių įsipareigojimų namų ūkių dalis buvo šiek tiek mažesnė nei trečdalis. Daugiausia namų ūkių skolinosi būstui įsigyti, vartojimui ar naudojamai finansinės nuomos (lizingo) paslaugomis. Finansines paslaugas teikiančių įmonių paslaugos yra populiariausios miestuose, o kaimuose namų ūkiai gerokai dažniau skolinasi iš giminaičių ar draugų (žr. 4 pav.).

Mažesnes pajamas gaunantys namų ūkiai dažniau nei kitų pajamų grupių respondentai turėjo greitųjų kreditų. Daugiau nei penktadalis tokių namų ūkių nurodė turintis greitųjų kreditų bendrovės paskolą (palyginimui: tarp daugiausia pajamų gaunančių namų ūkių tokių finansinių įsipareigojimų turėjo tik 3 %; žr. 5 pav.). Didesnės pajamos gali būti sietinos su galimybėmis prisiimti didesnius finansinius įsipareigojimus: tokie namų ūkiai gerokai dažniau turėjo paskolų būstui įsigyti.

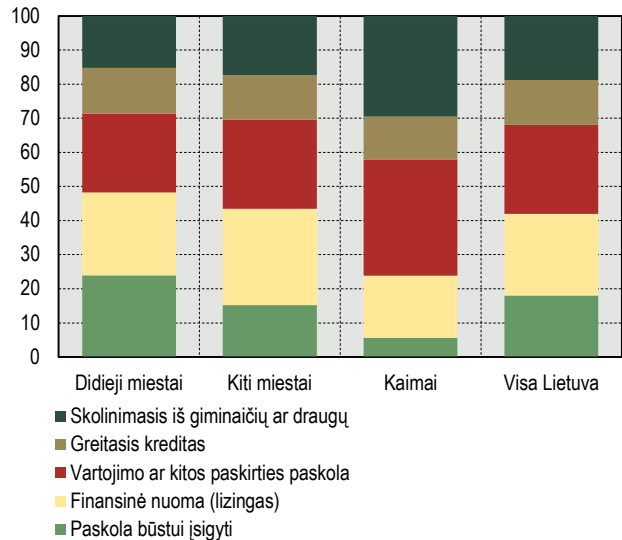
Finansinių įsipareigojimų turintiems namų ūkiams sutaupyti pavyksta panašiai kaip ir jų neturintiems. Per 60 proc. tiek įsipareigojimų turinčių, tiek jų neturinčių namų ūkių bent šiek tiek sutaupo (žr. 5 priedą). Namų ūkiams, kurie turi greitųjų kreditų ar vartojimo paskolų arba yra pasiskolinę iš giminaičių ar draugų, sutaupyti sekasi prasčiausiai (žr. 9 priedą).

Pusė apklaustųjų (49,1 %), turinčių kokių nors finansinių įsipareigojimų, teigia, kad jie namų ūkiui yra našta. Vidutinio dydžio (nuo 800 iki 2 000 Lt vienam namų ūkio asmeniui) pajamas gaunantys ir mažiau finansinių įsipareigojimų turintys respondentai finansinę naštą jaučia mažiau (žr. 17 ir 18 priedus). Optimistiškiau nei respondentai iš didžiųjų miestų ar kaimų savo finansinę naštą vertino ir apklausoje dalyvavę namų ūkiai iš mažesnių miestų (žr. 6 priedą). Palyginti su 2013 m. antruoju pusmečiu, labiausiai namų ūkių, kuriems finansinių įsipareigojimų vykdymas yra našta, padaugėjo (9,4 proc. p.) kaimuose. Praktiškai visi namų ūkiai, kuriems finansinių įsipareigojimų vykdymas yra našta, nesitiki, kad jų vykdymas artimiausiu metu palengvės (žr. 8 priedą). Prieš pusmetį tarp finansinius įsipareigojimus kaip naštą nurodžiusių buvo 10 proc. p. daugiau optimistų.

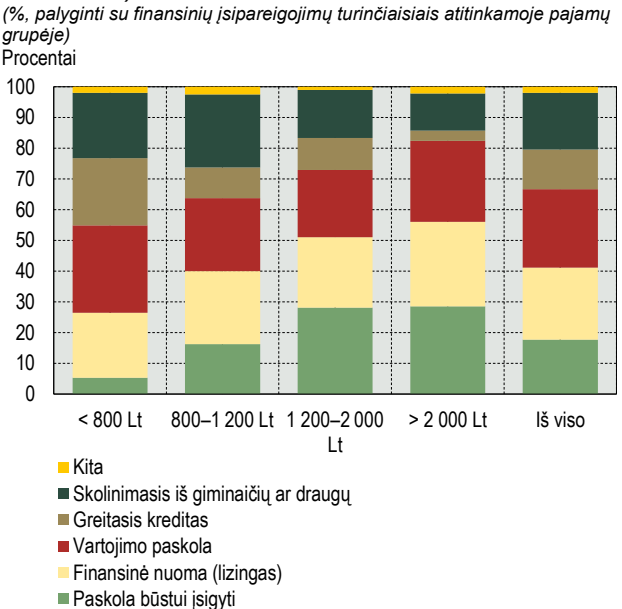
Ketvirtadalį (23,5 %) finansinių įsipareigojimų turinčių namų ūkių nurodė negalėję jų įvykdyti bent kartą per pastaruosius 6 mėn. (žr. 7 priedą). Pagrindinės įsipareigojimų nevykdymo priežastys yra padidėjusios pragyvenimo išlaidos (66 %) ir prarastas nuolatinis pajamų šaltinis (32,5 %) (žr. 6 pav.). Dažnesnį finansinių įsipareigojimų nevykdymą nei prieš pusmetį daugiausia lėmė padidėjęs nuolatinių pajamų praradimo, paskolos išlaidų padidėjimo ir šeimos pagausėjimo atvejų skaičius.

Nors ketinančių skolintis namų ūkių nedaug, ryškėja tendencija dažniau skolintis būstui įsigyti (žr. 9 pav.). Skolintis planuoja tik 4,1 proc. namų ūkių (1,5 proc. p. mažiau nei prieš pusmetį). Iš ketinančių skolintis kas ketvirtas tą ketina daryti būstui įsigyti (prieš metus tokių buvo tik 6 %). Panašiai kaip prieš pusmetį, trečdalis pasiskolintų lėšų ketinama skirti kitoms ilgalaikio vartojimo prekėms įsigyti, tačiau būsto rekonstrukciją finansuoti paskolomis ketinama rečiau (14,6 %, prieš pusmetį – 25 %).

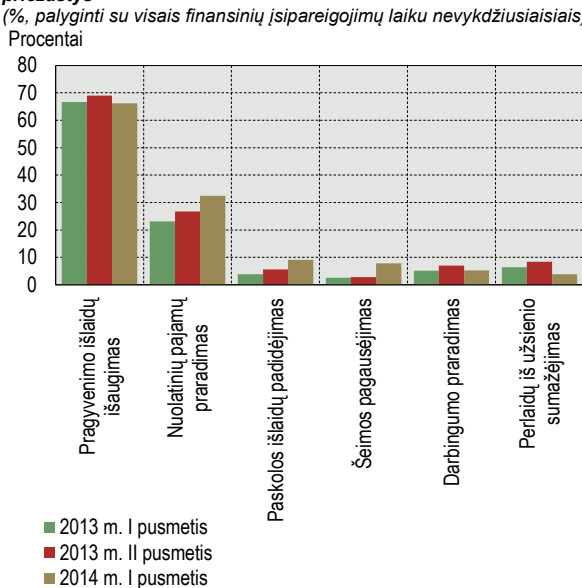
4 pav. Finansinių įsipareigojimų rūšys (pagal gyvenamąją vietą) (% palyginti su turinčiaisiais finansinių įsipareigojimų atitinkamoje vietoje) Procentai

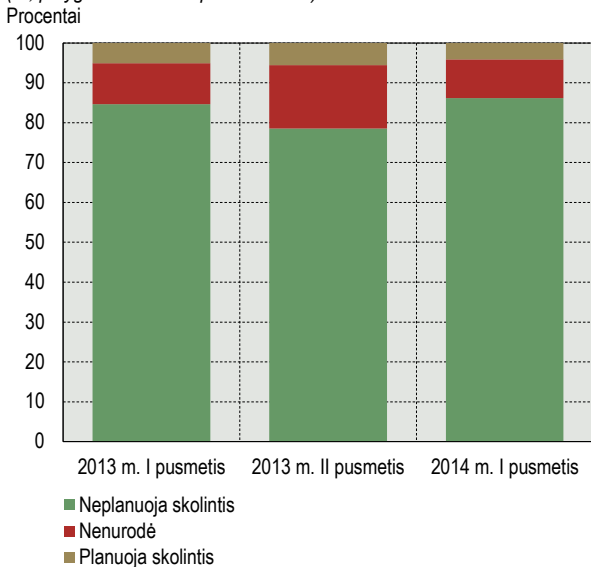
5 pav. Finansinių įsipareigojimų rūšys (pagal pajamas vienam namų ūkio asmeniui) (% palyginti su finansinių įsipareigojimų turinčiaisiais atitinkamoje pajamų grupėje) Procentai

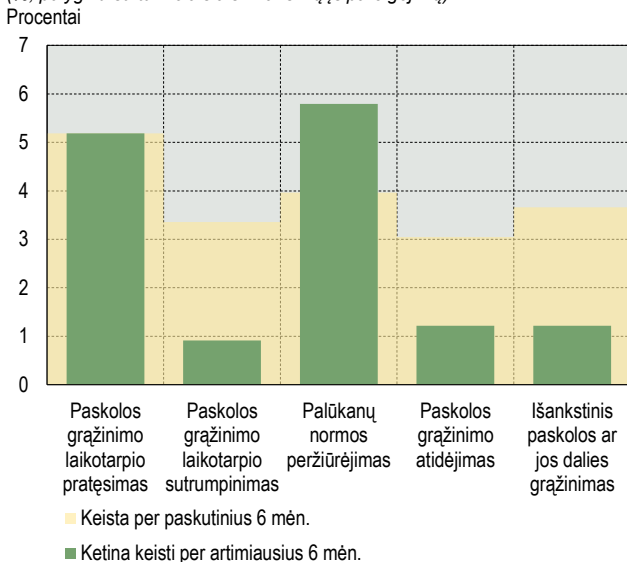
6 pav. Namų ūkių prisiimtų finansinių įsipareigojimų nevykdymo metu priežastys (% palyginti su visais finansinių įsipareigojimų metu nevykdžiusiais) Procentai

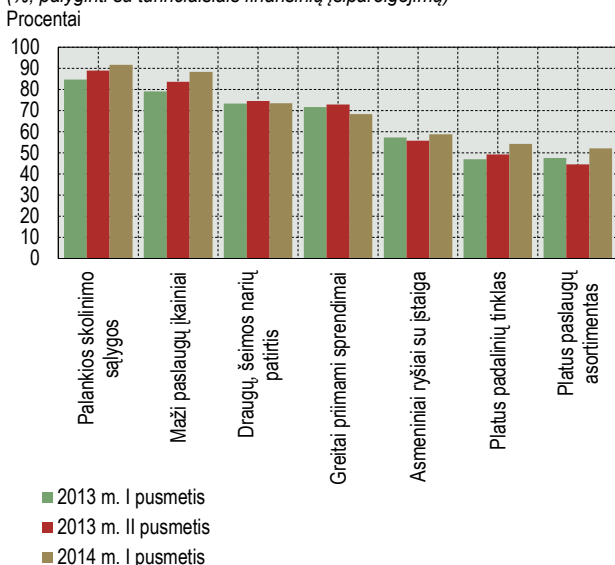
9 pav. Namų ūkių siekis pasiskolinti per artimiausius 6 mėn.
(%, palyginti su visais apklaustaisiais)

7 pav. Pakeistos ir ketinamos keisti sąlygos
(%, palyginti su turinčiais finansinių įsipareigojimų)

8 pav. Kriterijų svarba renkantis kredito įstaigą
(%, palyginti su turinčiais finansinių įsipareigojimų)

Turintys paskolų namų ūkiai rečiau kreipėsi į finansų įstaigas dėl įsipareigojimų sąlygų keitimo (žr. 7 pav.). Tarp turinčių finansinių įsipareigojimų tokių namų ūkių buvo 19,2 proc. Daugiausia namų ūkiai į kredito įstaigas kreipėsi dėl paskolos laikotarpio pratęsimo (5,2 % namų ūkių, turinčių įsipareigojimų, arba ketvirtadalis besikreipusių dėl sąlygų keitimo). Mažiau nei praėjusį pusmetį finansinių įsipareigojimų turinčių apklaustųjų kreipėsi dėl paskolos gražinimo atidėjimo, palūkanų normos peržiūrėjimo ar paskolos laikotarpio sutrumpinimo. Per artimiausius 6 mėn. ketinančiųjų kreiptis dėl įsipareigojimų sąlygų keitimo turėtų dar sumažėti. 84,1 proc. finansinių įsipareigojimų turinčių apklaustųjų nurodė, kad dėl to nesikreips (prieš pusmetį taip prognozavusiųjų buvo 76,7 %). Santykinai šiek tiek daugiau namų ūkių, per praėjusius 6 mėn. vėlavusių vykdyti savo finansinius įsipareigojimus, ketina kreiptis į finansų įstaigas dėl sąlygų keitimo.

Palankios skolinimo sąlygos ir maži paslaugų įkainiai yra svarbiausi kriterijai renkantis kredito įstaigą, o jų svarba per pusmetį padidėjo. Kad tai yra svarbūs kriterijai renkantis kredito įstaigą, nurodė atitinkamai 91,8 proc. ir 88,4 proc. apklaustųjų (prieš metus – atitinkamai 84,7 ir 79,2 %; žr. 8 pav.). Ir toliau ganėtinai svarbi renkantis finansų įstaigą yra pažįstamų (šeimos narių, draugų) nuomonė. Paslaugų asortimentas ir įstaigos tinklo dydis renkantis kredito įstaigą – mažiausiai svarbūs kriterijai, nors abiejų jų svarba per metus padidėjo.

3. Namų ūkių finansinės padėties vertinimas

Didžiosios dalies apklaustų namų ūkių pagrindines pajamas sudaro darbo užmokestis. 89,3 proc. namų ūkių teigė, kad pagrindinis jų pajamų šaltinis yra darbo užmokestis (sudarė daugiau kaip 61 % visų namų ūkių pajamų). Kiti didelę pajamų dalį gauna iš papildomų šaltinių – individualios veiklos, pensijų ar kitų socialinių išmokų, perlaidų iš užsienio ir pan. (žr. 10 pav.). 40 proc. respondentų nurodė gaunantys pajamas iš dviejų ar daugiau skirtingų šaltinių (prieš pusmetį tokių buvo trečdalis).

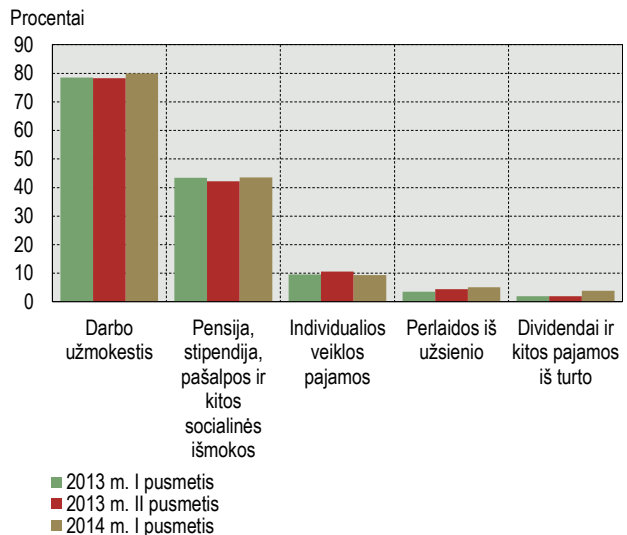
Didžioji namų ūkių dalis mano, kad būtiniausias išlaidos ir pajamos per artimiausius 6 mėn. nesikeis, bet didesnė dalis nei prieš pusmetį apklaustųjų tikisi pajamų augimo ir būtiniausių išlaidų mažėjimo (žr. 11 pav.). Paprašyti įvertinti būtinųjų išlaidų pokyčius per ateinančius 6 mėn., 65,9 proc. namų ūkių nurodė, kad jos nepasikeis (prieš metus taip manančiųjų buvo 56,7 %). Teigiančiųjų, kad pajamos didės buvo 16,1 proc. (prieš metus – 13,4 %). Kad būtiniosios išlaidos nekis, dažniausiai prognozuoja tie namų ūkiai, kurie tikisi didžiausio pajamų augimo (žr. 12 priedą).

Pristigę pinigų, apklausti namų ūkiai, kaip ir prieš pusmetį, stengtųsi mažinti išlaidas ir vengtų naudotis greitųjų kreditų įmonių paslaugomis (žr. 13 priedą). Susidūrus su sunkumais, gana populiarūs sprendimai vis dar yra skolinimasis iš giminaičių ir papildomo uždarbio paieškos. Norinčiųjų parduoti turtą buvo mažiau: šios priemonės namų ūkiai nebūtų linkę imtis suprastėjus jų finansinei padėčiai. Kredito unijų paslaugos sprendžiant finansines problemas, kaip ir prieš pusmetį, namų ūkiams atrodo patrauklesnės tik už paskolas iš greitųjų kreditų įmonių.

Namų ūkių polinkis planuoti savo išlaidas nesikeičia: beveik pusė apklaustų namų ūkių (48,1 %) nurodo, kad neplanuoja šeimos biudžeto. Šeimos biudžetą dažniau planuoja vidutinės pajamas gaunantys namų ūkiai (žr. 14 priedą). Kitaip nei prieš pusmetį, išlaidų planavimo tendencijos buvo panašios visuose šalies regionuose (žr. 20 priedą). Kita vertus, jauniausi namų ūkiai (18–25 m. amžiaus) ir toliau mažiausiai planuoja savo išlaidas (žr. 22 priedą). Namų ūkiai, kuriuose yra bent vienas asmuo su aukštuoju išsilavinimu, savo pajamas planuoti yra linkę šiek tiek labiau negu tie namų ūkiai, tarp kurių asmenų su aukštuoju išsilavinimu nėra (žr. 21 priedą).

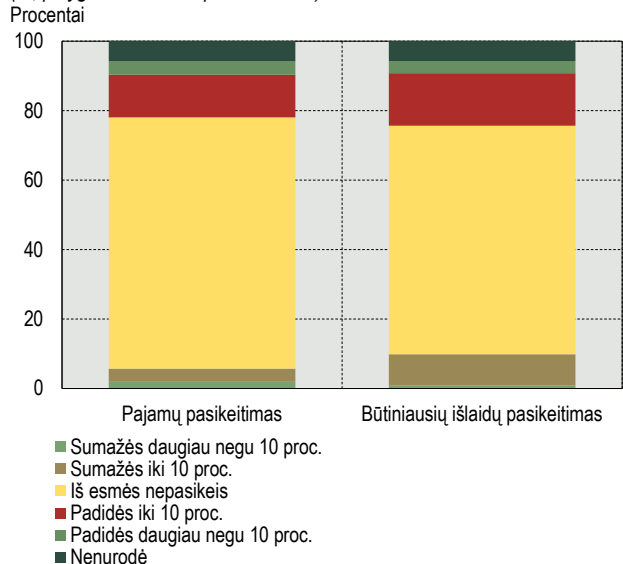
Namų ūkių pasirinkimą taupyti ar skolintis daugiausia lemia asmeninė patirtis, jos svarba didėja (žr. 12 pav.). Dauguma respondentų nurodė, kad pasirinkimą skolintis ar taupyti daugiausia lemia asmeninė patirtis (93,3 %, pirmąjį pusmetį – 91,5 %). Pažįstamų nuomonė ir patarimai namų ūkiams taip pat tebėra svarbūs (70,1 %, pirmąjį pusmetį – 72,6 %). Vieši ekspertų komentarai respondentams ir toliau yra ne tokie svarbūs: jais pasikliauja tik kas antras namų ūkis, dar mažiau apklaustųjų (45,9 %) nurodė, kad, pasirinkdami taupyti ar skolintis, remiasi specializuotais ir analitinio pobūdžio leidiniais (pvz., rinkos apžvalgomis).

10 pav. Namų ūkių pajamų rūšys (% palyginti su visais apklaustaisiais)

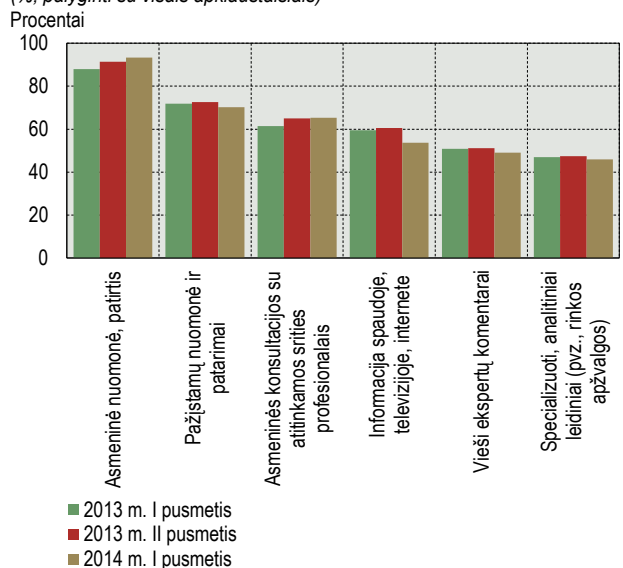

Pastaba: vienas namų ūkis gali gauti pajamas iš keleto šaltinių.

11 pav. Pajamų ir išlaidų pokyčių per artimiausius 6 mėn. vertinimas (% palyginti su visais apklaustaisiais)

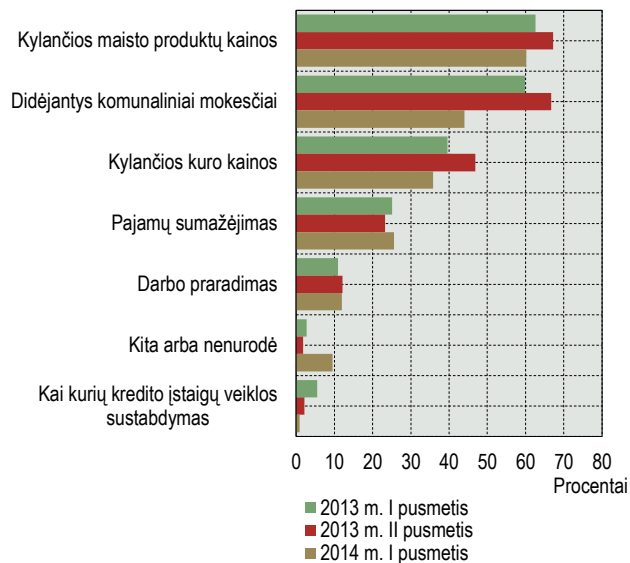

12 pav. Pasirinkimą taupyti ar skolintis svarbūs veiksniai (% palyginti su visais apklaustaisiais)

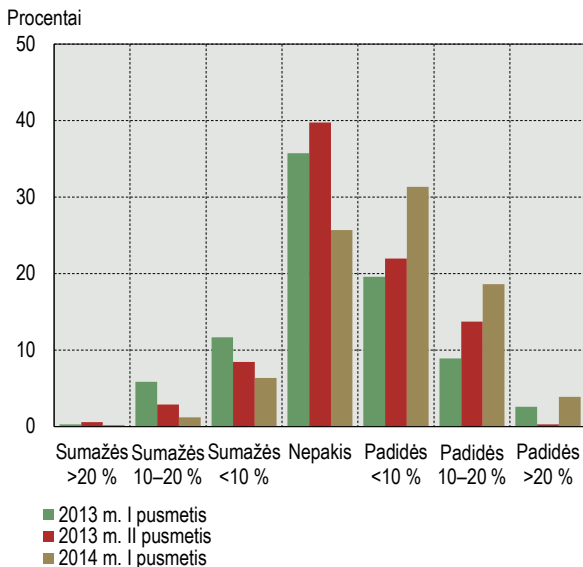
13 pav. Namų ūkiams didžiausią rūpestį artimiausius 6 mėn. kelsiantys veiksniai

(%, palyginti su visais apklaustaisiais)

14 pav. Būsto kainų pokyčių vertinimas

(%, palyginti su visais apklaustaisiais)

4. Namų ūkių ateities vertinimas

Artimiausią pusmetį namų ūkiams didžiausią susirūpinimą kelia kylančios maisto produktų kainos ir didėjantys komunaliniai mokesčiai (žr. 13 pav.). Kita vertus, per pusmetį šių veiksnių svarba sumažėjo. Nerimas tarp apklaustų namų ūkių dėl darbo praradimo šiek tiek sumažėjo, o dėl pajamų sumažėjimo nerimauja kas ketvirtas apklaustas namų ūkis. Dėl pajamų sumažėjimo dažniau nerimavo mažesnes pajamas gaunantys namų ūkiai, dėl darbo praradimo – uždirbantys daugiau (žr. 22 priedą). Kredito įstaigų likvidavimas namų ūkiams rūpesčių visiškai nekelia.

Daugiau nei pusė (53,8 %) apklaustų namų ūkių tikisi, kad būsto kainos kils (žr. 14 pav.). Prieš pusmetį tokią kainų raidą prognozuojančių buvo 35,9, o prieš metus – 31,1 proc. Nors dauguma kainų kilimą prognozuojančių namų ūkių mano, kad jis bus nuosaikus (nesieks 10 % pokyčio per metus), beveik kas penktas apklaustasis manė, kad kainos per metus gali pakilti nuo 10 iki 20 proc. Kaip ir prieš pusmetį, vertinant būsto kainų pokyčius, įtakos turėjo respondentų gyvenamoji vieta. Vilniaus ir Kauno gyventojai gerokai dažniau manė, kad kainos kils nei respondentai iš kitų miestų ar kaimų (žr. 15 priedą). Paskolą būstui įsigyti turintys namų ūkiai šiek tiek nuosaikiau vertina tikėtinus būsto kainų pokyčius nei namų ūkiai, kurie tokių įsipareigojimų neturi (kainų kilimo tikisi atitinkamai 50 ir 54,1 % minėtų kategorijų respondentų).

Priedai

1 priedas. Namų ūkių pasirinkimas taupyti ateinančius 6 mėn. (pagal taupymą šiuo metu)
(%, palyginti su visais atitinkamos grupės apklaustaisiais)

Siekis sutaupyti per artimiausius 6 mėn.	Namų ūkis šiuo metu sutaupo			Iš viso
	taip	ne	nežino arba nenurodė	
Taip	78,4	12,8	52,0	56,6
Ne	11,8	65,8	9,3	28,0
Nežino arba nenurodė	9,7	21,4	38,7	15,4
Iš viso	100	100	100	100

2 priedas. Namų ūkių taupymas (pagal pajamas vienam namų ūkio asmeniui)
(%, palyginti su visais atitinkamos grupės apklaustaisiais)

Pajamos 1 namų ūkiui per mėnesį, Lt	Namų ūkis sieks per artimiausius 6 mėn. sutaupyti			Iš viso
	taip	ne	nenurodė arba nežino	
Iki 1 001	50,9	32,8	16,3	100
1 001–2 001	65,9	19,9	14,2	100
Per 2 001	78,4	17,6	3,9	100
Nenurodė	56,3	23,8	20,0	100
Iš viso	56,6	28,0	15,4	100

3 priedas. Turimos taupymo priemonės (pagal gyvenamąją vietą)
(%, palyginti su namų ūkiais, kuriems pavyko sutaupyti atitinkamoje vietoje)

Taupymo priemonė	Didieji miestai	Kiti miestai	Kaimai	Iš viso
Santaupos namuose grynaisiais pinigais	56,0	60,9	46,5	54,6
Sąskaita ar indėlis banke	58,4	54,0	55,2	56,4
Sąskaita ar indėlis kredito unijoje	4,8	3,7	2,3	3,8
Gyvybės draudimas	22,2	13,7	11,6	17,1
Investiciniai vienetai pensijų fonde	20,5	11,8	4,7	13,9
Investiciniai vienetai investicijų fonde	3,4	1,2	0,0	1,9
Skolos vertybiniai popieriai	2,0	1,2	0,0	1,3
Investicijos į nekilnojamąjį turtą	2,0	2,5	0,6	1,8
Įmonių akcijos	12,3	5,0	4,7	8,3
Kita	0,3	0,0	0,0	0,2
Nenurodė	0,3	1,2	0,6	0,6

4 priedas. Numatomos rinktis taupymo priemonės per artimiausius 6 mėn.
(%, palyginti su visais ketinančiais taupyti)

Taupymo priemonė	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Santaupos namuose grynaisiais pinigais	60,2	58,4	60,6
Sąskaita ar indėlis kredito įstaigoje	55,5	65,8	65,0
Sąskaita ar indėlis banke	–	64,2	61,5
Sąskaita ar indėlis kredito unijoje	–	1,6	3,5
Gyvybės draudimas	11,9	12,9	16,3
Investiciniai vienetai pensijų fonde	8,9	11,6	12,7
Investiciniai vienetai investicijų fonde	0,2	0,7	2,1
Skolos vertybiniai popieriai	0,7	1,1	1,4
Įmonių akcijos	1,1	1,4	2,1
Investicijos į nekilnojamąjį turtą	5,9	7,6	7,7
Nenurodė	1,7	3,0	2,8
Kita	0,0	0,2	0,2

5 priedas. Namų ūkių taupymo ir finansinių įsipareigojimų tarpusavio priklausomybė
(%, palyginti su visais atitinkamos grupės apklaustaisiais)

Namų ūkio taupymas	Turi įsipareigojimų	Neturi įsipareigojimų	Iš viso
Sutaupo	60,7	63,6	62,4
Nesutaupo	31,0	29,9	30,1
Nenurodė	8,3	6,6	7,5
Iš viso	100	100	100

6 priedas. Finansinių įsipareigojimų naštos vertinimas (pagal gyvenamąją vietą)
(%, palyginti su turinčiaisiais finansinių įsipareigojimų ir gyvenančiais atitinkamoje vietoje)

Finansiniai įsipareigojimai	Didieji miestai	Kiti miestai	Kaimas	Iš viso
Yra našta	53,6	39,0	48,6	49,1
Nėra našta	46,4	55,8	47,1	48,8
Nenurodė	0,0	5,2	4,3	2,1
Iš viso	100	100	100	100

7 priedas. Finansinių įsipareigojimų vykdymas praėjusius 6 mėn.
(%, palyginti su turinčiaisiais įsipareigojimų)

Finansinių įsipareigojimų vykdymas	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Buvo nevykdymo atvejų	25,4	20,7	23,5
Nevykdyto atvejų nebuvo	73,3	74,9	72,6
Nenurodė	1,3	4,4	4,0
Iš viso	100	100	100

8 priedas. Finansinių įsipareigojimų naštos artimiausius 6 mėn. vertinimas (pagal esamos padėties vertinimą)
(%, palyginti su turinčiaisiais finansinių įsipareigojimų atitinkamoje grupėje)

Finansiniai įsipareigojimai per artimiausius 6 mėn.	Yra Našta	Nėra našta	Nenurodė	Iš viso
Bus našta	94,4	8,8	14,3	50,9
Nebus našta	3,7	89,4	0,0	45,4
Nenurodė	1,9	1,9	85,7	3,7
Iš viso	100	100	100	100

9 priedas. Taupymo sėkmingumo priklausomybė nuo finansinių įsipareigojimų rūšies
(%, palyginti su turinčiaisiais finansinių įsipareigojimų atitinkamoje grupėje)

Pavyksta sutaupyti	Paskola būstui įsigyti	Vartojimo ar kitos paskirties paskola	Finansinė nuoma (lizingas)	Greitieji kreditai	Yra pasiskolinę iš giminaičių ar draugų	Neturi finansinių įsipareigojimų	Nenurodė	Kita
Taip	74,3	58,9	68,4	37,0	54,5	63,6	0,0	75,0
Ne	10,8	32,7	27,6	57,4	37,7	29,9	42,9	12,5
Nenurodė	14,9	8,4	4,1	5,6	7,8	6,6	57,1	12,5
Iš viso	100	100	100	100	100	100	100	100

10 priedas. Priežasčių svarba renkantis kredito įstaigą
(%, palyginti su turinčiaisiais finansinių įsipareigojimų)

Priežastys	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Asmeniniai ryšiai su įstaiga	57,3	55,7	58,8
Draugų, šeimos narių patirtis	73,3	74,6	73,5
Įstaiga greitai priima sprendimus	71,7	72,9	68,3
Įstaiga turi platų paslaugų asortimentą	47,6	44,6	52,1
Įstaiga turi platų padalinių tinklą	46,9	49,3	54,3
Įstaigos skolinimo sąlygos yra palankios	84,7	88,9	91,8
Įstaigos siūlomų paslaugų įkainiai yra maži	79,2	83,7	88,4
Kita	3,3	2,9	2,1

11 priedas. Finansinių įsipareigojimų našta ateityje pagal būtiniausioms išlaidoms skiriamą namų ūkių pajamų dalį
(%, palyginti su atitinkamos grupės apklaustaisiais)

Būtinųjų išlaidų dalis, %, palyginti su pajamomis	Finansiniai įsipareigojimai per artimiausius 6 mėn.			
	Bus našta	Nebus našta	Nenurodė	Iš viso
Iki 20	–	–	–	–
Nuo 21 iki 40	47,6	52,4	0,0	100
Nuo 41 iki 60	39,7	48,5	11,8	100
Nuo 61 iki 80	50,8	48,3	0,8	100
Nuo 81 iki 100	56,8	42,3	0,9	100
Nenurodė	66,7	11,1	22,2	100
Iš viso	50,9	45,4	3,7	100

12 priedas. Namų ūkių prognozuojamo pajamų ir išlaidų pokyčių priklausomybė (% palyginti su pajamų pokyčių prognozuojančiųjų grupe)

Būtinios išlaidos	Pajamos						
	sumažės daugiau negu 10 %	sumažės iki 10 %	iš esmės nepasikeis	padidės iki 10 %	padidės daugiau negu 10 %	nenurodė	iš viso
Sumažės daugiau negu 10 %	0,0	5,3	0,5	1,6	0,0	0,0	0,8
Sumažės iki 10 %	10,5	21,1	8,4	14,6	0,0	3,4	9,1
Iš esmės nepasikeis	63,2	28,9	72,0	47,2	89,7	37,9	65,9
Padidės iki 10 %	10,5	34,2	14,1	27,6	0,0	0,0	15,1
Padidės daugiau negu 10 %	15,8	5,3	2,3	6,5	10,3	1,7	3,5
Nenurodė	0,0	5,3	2,6	2,4	0,0	56,9	5,7
Iš viso (% apklaustųjų)	1,9	3,8	72,4	12,2	3,9	5,8	100

13 priedas. Ketinamų imtis priemonių pritrūkus pinigų prioritetai (svertinis vidurkis)

Prioritetas (9 – naudotusi pirmiausia, 1 – naudotusi paskiausiai, 0 – nesinaudotų)	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Mažinti išlaidas	7,16	7,57	7,4
Skolintis iš giminaičių ar draugų	6,92	7,22	7,0
Ieškoti papildomo pajamų šaltinio (antras darbas)	5,32	5,62	5,7
Naudoti santaupas	5,76	5,54	5,8
Pasinaudoti kredito kortele	4,57	4,88	4,4
Imti paskolą banke	4,13	3,58	4,1
Parduoti turtą (nekilnojamąjį, investicijas)	3,22	3,12	2,5
Imti paskolą kredito unijoje	–	2,95	3,0
Pasinaudoti greitųjų kreditų įmonių paslaugomis	3,34	2,65	2,5

14 priedas. Namų ūkio pajamų ir išlaidų planavimas (pagal pajamas vienam namų ūkio asmeniui) (% palyginti su atitinkamos grupės apklaustaisiais)

Išlaidos	Pajamos namų ūkio 1 asmeniui, Lt				Iš viso
	iki 1 001	1 001–2 001	Per 2 001	nenurodė	
Planuojamos	46,3	49,0	51,0	47,5	47,4
Neplanuojamos	49,4	46,0	43,1	47,5	48,1
Nenurodė	4,2	5,0	5,9	5,0	4,6
Iš viso	100	100	100	100	100

15 priedas. Būsto kainų pokyčių vertinimas (pagal gyvenamąją vietą) (% palyginti su gyvenančiaisiais atitinkamoje vietoje)

Gyvenamoji vieta	Būsto kainos pasikeitimas			
	mažės	nepakis	didės	nenurodė
Didieji miestai	10,0	21,0	58,9	10,0
Kiti miestai	6,2	28,6	48,4	16,8
Kaimai	5,6	30,3	51,1	13,0
Iš viso	6,9	27,5	52,2	13,4

16 priedas. Turimos taupymo priemonės (pagal namų ūkio asmenų išsilavinimą) (% palyginti su atitinkamos grupės namų ūkiais, kuriems pavyko sutaupyti)

Taupymo priemonė	Bent vienas namų ūkio asmuo su aukštoju išsilavinimu	Nė vienas namų ūkio asmuo neturi aukštojo išsilavinimo
Santaupos namuose grynaisiais pinigais	35,9	32,7
Sąskaita ar indėlis banke	41,3	30,7
Sąskaita ar indėlis kredito unijoje	3,1	1,9
Gyvybės draudimas	13,8	8,4
Investiciniai vienetai pensijų fonde	12,4	6,0
Investiciniai vienetai investicijų fonde	1,9	0,7
Skolos vertybiniai popieriai	1,9	0,0
Įmonių akcijos	1,9	0,5
Investicijos į nekilnojamąjį turtą	6,2	4,5
Nenurodė	0,2	0,5
Kita	0,2	0,0

17 priedas. Finansinių įsipareigojimų naštos vertinimas (pagal gaunamas pajamas)
(%, palyginti su turinčiaisiais finansinių įsipareigojimų ir gaunančiaisiais atitinkamai pajamų)

Pajamos namų ūkio vienam asmeniui, Lt	Yra našta	Nėra našta	Nenurodė
Iki 800	52,1	46,2	1,7
800–1 200	46,0	52,4	1,6
1 200–2 000	38,5	60,3	1,3
Per 2 000	52,6	44,7	2,6
Nenurodė	65,6	28,1	6,3
Iš viso	49,1	48,8	2,1

18 priedas. Finansinių įsipareigojimų naštos vertinimas (pagal turimų įsipareigojimų skaičių)
(%, palyginti su turinčiaisiais atitinkamą skaičių finansinių įsipareigojimų)

Finansinių įsipareigojimų skaičius	Yra našta	Nėra našta	Nenurodė
1	48,2	50,2	1,6
2	50,0	45,9	4,1
3	100	0	0
4	0	100	0
Iš viso	49,1	48,8	2,1

19 priedas. Turintys finansinių įsipareigojimų namų ūkiai, kurie kreipėsi į finansų instituciją dėl sąlygų keitimo (pagal išsilavinimą)
(%, palyginti su atitinkamos grupės apklaustaisiais)

Namų ūkio išsilavinimas	Kreipėsi	Nesikreipė
Bent vienas namų ūkio asmuo su aukštesniu išsilavinimu	6,4	93,6
Nė vienas namų ūkio asmuo neturi aukštojo išsilavinimo	5,5	94,5
Iš viso	5,9	94,1

20 priedas. Polinkis planuoti savo išlaidas pagal gyvenamąją vietą
(%, palyginti su atitinkamo regiono apklaustaisiais)

Regionas	Namų ūkis planuoja savo išlaidas	Namų ūkis neplanuoja savo išlaidų	Nenurodė
Didieji miestai	47,1	48,2	4,7
Kiti miestai	47,3	48,4	4,4
Kaimo vietovės	47,9	47,5	4,6
Iš viso	47,4	48,1	4,6

21 priedas. Polinkis planuoti savo išlaidas pagal išsilavinimą
(%, palyginti su atitinkamo išsilavinimo asmenimis turinčiais namų ūkiais)

Namų ūkio asmenų išsilavinimas	Planuoja	Neplanuoja	Nenurodė
Bent vienas namų ūkio asmuo su aukštesniu išsilavinimu	49,4	46,3	4,3
Nė vienas namų ūkio asmuo neturi aukštojo išsilavinimo	45,9	49,3	4,8
Iš viso	47,4	48,1	4,6

22 priedas. Polinkis planuoti savo išlaidas pagal namų ūkio suaugusių asmenų amžiaus vidurkį
(%, palyginti su atitinkamo suaugusiųjų asmenų amžiaus vidurkio namų ūkiais)

Namų ūkio suaugusiųjų asmenų amžiaus vidurkis	Planuoja	Neplanuoja	Nenurodė
18–25	41,2	51,6	7,2
26–35	49,3	44,5	6,2
36–45	47,9	49,5	2,6
46–55	44,8	49,8	5,4
55 ir daugiau	51,2	46,3	2,4
Iš viso	47,4	48,1	4,6

23 priedas. Namų ūkiai, kuriems pajamų sumažėjimas per artimiausius 6 mėn. kelia susirūpinimą pagal pajamas vienam namų ūkio asmeniui
(%, palyginti su atitinkamos pajamų grupės namų ūkiais)

Namų ūkio pajamos 1 asmeniui, Lt	Pajamų sumažėjimas per artimiausius 6 mėn. kelia rūpestį	Pajamų sumažėjimas per artimiausius 6 mėn. nekelia rūpesčio
Iki 800	29,0	71,0
800–1 200	23,9	76,1
1 200–2 000	27,1	72,9
Per 2 000	20,6	79,4
Nenurodė	17,5	82,5
Iš viso	25,6	74,4

24 priedas. Namų ūkių sutaupymas
(%, palyginti su visais apklaustaisiais)

Sutaupoma suma	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Nieko nesutaupo	33,0	30,7	30,2
<100 Lt	20,3	25,6	22,2
101–500 Lt	29,6	28,8	30,0
501–1 000 Lt	6,4	6,2	6,9
1 001–2 000 Lt	1,6	1,5	1,9
>2 000 Lt	1,0	0,4	1,3
Nenurodė	8,1	6,9	7,5
Taupančiųjų dalis	58,9	62,5	62,3

25 priedas. Namų ūkių sprendimą taupyti lemiančios priežastys
(%, palyginti su taupančiaisiais)

Taupymo priežastis	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Noras turėti pakankamai pinigų nenumatytoms išlaidoms	56,3	61,2	64,1
Planuojami pirkiniai ir kitos išlaidos ateityje	47,1	51,8	51,4
Galimas finansinės būklės pablogėjimas ateityje	45,7	42,8	45,2
Palankios turto grąžos galimybės	6,6	1,7	2,4
Kita	1,0	0,6	1,1

26 priedas. Namų ūkių finansiniai įsipareigojimai pagal gyvenamąją vietą
(%, palyginti su turinčiaisiais įsipareigojimų atitinkamoje teritorijoje)

Įsipareigojimų rūšis	Didieji miestai	Kiti miestai	Kaimai	Visa Lietuva
Paskola būstui įsigyti	23,9	15,2	5,7	18,0
Vartojimo ar kitos paskirties paskola	23,0	26,1	34,1	26,1
Finansinė nuoma (lizingas)	24,3	28,3	18,2	23,9
Greitasis kreditas	13,5	13,0	12,5	13,2
Pasiskolinę iš giminaičių ar draugų	15,2	17,4	29,5	18,8

27 priedas. Namų ūkių finansiniai įsipareigojimai pagal gaunamas pajamas vienam namų ūkio asmeniui
(%, palyginti su turinčiaisiais įsipareigojimų atitinkamoje pajamų grupėje)

Įsipareigojimų rūšis	< 800 Lt	800–1 200 Lt	1 200–2 000 Lt	> 2 000 Lt
Paskola būstui įsigyti	5,3	16,3	28,1	29,2
Vartojimo ar kitos paskirties paskola	28,5	23,8	21,9	20,8
Finansinė nuoma (lizingas)	21,2	23,8	22,9	33,3
Greitasis kreditas	21,9	10,0	10,4	2,1
Pasiskolinę iš giminaičių ar draugų	21,2	23,8	15,6	12,5
Kita	2,0	2,5	1,0	2,1

28 priedas. Namų ūkių būsto kainų prognozė artimiausiems 12 mėn.
(%, palyginti su apklaustaisiais)

Kainos pokytis	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Sumažės >20 %	0,3	0,6	0,2
Sumažės 10–20 %	5,8	2,9	1,2
Sumažės <10 %	11,7	8,4	6,4
Nepakis	35,7	39,7	25,7
Padidės <10 %	19,6	21,9	31,3
Padidės 10–20 %	8,9	13,7	18,6
Padidės >20 %	2,6	0,3	3,9
Nenurodė	15,4	12,4	12,7

29 priedas. Rūpestį namų ūkiams keliančios priežastys per artimiausius 6 mėn.
(%, palyginti su apklaustaisiais)

Priežastys	2013 m. I pusmetis	2013 m. II pusmetis	2014 m. I pusmetis
Kylančios maisto produktų kainos	62,6	67,2	60,2
Didėjantys komunaliniai mokesčiai	59,8	66,7	44,0
Kylančios kuro kainos	39,6	46,9	35,8
Pajamų sumažėjimas	25,1	23,2	25,6
Darbo praradimas	11,0	12,1	11,9
Kita arba nenurodė	2,8	1,8	9,6
Kai kurių kredito įstaigų veiklos sustabdymas	5,5	2,2	0,9